

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

ÖZKARA VE TELLİ - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 53339/08)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

13 Aralık 2011

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan ve (53339/08) numaralı başvurunun nedeni T.C. vatandaşları Gülşen Özkara ve Ebru Telli'nin (başvuranlar) 20 Eylül 2005 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapılan başvurdur.

Başvuranlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde İzmir Barosu avukatlarından Y. Uysal tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuranlar sırasıyla 1948 ve 1972 doğumlu olup İzmir ve Almanya'da ikamet etmektedir.

1996 yılı Ağustos ayında Karayolları Genel Müdürlüğü (İdare) otoyol yapımı nedeniyle başvuranlara ait araziye el koymuştur.

Başvuranlar 10 Ocak 2003 tarihinde *de facto* kamulaştırma nedeniyle maddi ve manevi tazminat talebiyle İzmir Asliye Hukuk Mahkemesi'nde dava açmıştır.

İdare savunmasında 1996 ve 1998 yılları arasında sözkonusu taşınmazın kamulaştırılması kararının alındığını, fakat başvuranların adresinin tespit edilememesi nedeniyle taşınmazın yerini ve İdare bilirkişi komisyonu tarafından tespit edilen bedeli de kapsayan kamulaştırma kararının adigeçenlere tebliğ edilemediğini ifade etmiştir.

Asliye hukuk mahkemesi 27 Mart 2003 tarihli bir karar ile başvuranların talebini yerinde bulmuş ve *de facto* kamulaştırma işlemi dolayısıyla başvurunun yapıldığı tarihten itibaren geçerli yasal faiziyle birlikte adı geçenlere 106.930 TL (yaklaşık 57.550 Euro) ödenmesini kararlaştırmıştır. Bununla birlikte, sözkonusu taşınmaz Hazine'ye devredilmiştir.

Taraflar bu kararı temyize götürmüşlerdir.

Yargıtay tarafından 22 Eylül 2004 tarihinde alman ve başvuranlara 15 Ekim 2004 tarihinde tebliğ edilen bir karar ile ilk derece mahkemesinin kararı onanmıştır.

İdare 24 Mart 2006 tarihinde başvuranlara 222.626 TL (yaklaşık 137.408 Euro) ödemiştir.

HUKUK

I. EK 1 NO'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar, Ek 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesi ile ilgili olarak öncelikle İdarenin yasal bir kamulaştırma kararı almaksızın arazisini uzun yıllar boyunca kullandığından ve bu durumun mülkiyet hakkına yönelik ihlal oluşturduğundan yakınmaktadır. Anayasa'nın 46. maddesine atıfta bulunan başvuran kamu borçlarına uygulanan azami yasal faiz oranının alacaklı olduğu meblağa yansıtılmadığını ileri sürmektedir. Başvuranlar ayrıca ulusal mahkemelerin iç hukuku değerlendirmelerine ve davaları için getirilen çözüm yoluna itiraz etmektedir.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

1. İç hukuk yollarının tüketilmediği itirazı hakkında

Hükümet, Kamulaştırma Kanunu'nun 14. maddesi gereğince, başvuranın kendisine tebliğ edilen kamulaştırma kararından itibaren bir ay içerisinde kararın iptaline yönelik herhangi bir dava açmaması dolayısıyla iç hukuk yollarının tüketilmediği (AİHS'in 35/1 maddesi) itirazında bulunmaktadır.

Başvuranlar Hükümetin bu iddiasına itiraz etmektedir.

AİHM, daha önce benzer bir itirazı *Şat-Türkiye (no: 34993/05, 14 Haziran 2011)* kararında reddettiğini hatırlatır. Hükümetin itirazı bu bağlamda kabul görmemektedir.

2. Altı ay kuralına ilişkin

AİHM, başvuranların AİHS'in 35/1 maddesine uygun olarak iç hukuk yollarını tüketip tüketmediğini inceleyecektir (*sözü edilen Şat, Özpınar-Türkiye no: 20999/04, 19 Ekim 2010, Belaousof vd.-Yunanistan no: 66296/01, 27 Mayıs 2004 ve Walker-Birleşik Krallık kararı no: 34979/97*).

AİHM başvuranların yasal kamulaştırma sürecine riayet edilmeden taşınmazının kamulaştırılmasından, alacaklı olduğu tazminata kamu borçlarına azami yasal faiz oranının yansıtılmasını öngören Anayasa'nın 46. maddesinin uygulanmadığından ve ayrıca ulusal mahkemelerin iç hukuku yorumlamalarından ve uygulamalarından yakındığını not etmektedir.

AİHM, iç hukuktaki mahkemelerin tespitine göre İdarenin yasada yer aldığı şekliyle herhangi bir kamulaştırma işlemi yapmaksızın başvuranların taşınmazlarını kullandığını belirtmektedir. Sonuç itibarıyla Hazine adına tescil edilen sözkonusu taşınmaz nedeniyle başvuranların maddi ve manevi tazminat talep etme hakkı bulunmaktaydı. AİHM ayrıca iç hukuktaki mahkemelerin başvuranların alacaklı olduğu meblağlara yansıtılacak yasal faiz olduğuna itibar ederek Anayasa'nın 46. maddesinde yer aldığı şekliyle azami yasal faizin uygulanmasını gerekli görmediklerini gözlemlemektedir. O halde başvuranlar kamulaştırma işleminden ve iç hukuktaki mahkemelerin kamu borçlarına uygulanan azami yasal faiz oranını yansıtmadıklarından şikayetçi olmaktadır ki bu durumda adı geçenlerin iç hukuktaki nihai kararın yani Yargıtay'ın kendilerine 15 Ekim 2004 tarihinde tebliğ edilen kararından itibaren altı ay içerisinde başvurusunu yapması gerekmektedir. Fakat başvuranlar başvurularını 20 Eylül 2005 tarihinde yapmıştır. Başvurunun bu kısmı gecikmeli olarak yapılmıştır ve AİHS'in 35/1 ve 4. maddesine istinaden reddedilmelidir.

II. AİHS'İN 6/1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar AİHS'in 6/1 maddesine göndermede bulunarak İdarenin uzun bir dönem boyunca kesinleşmiş yargı kararı ile hükmedilen tazminat kararını icra etmediğinden şikayetçi olmaktadır.

Hükümet başvuranların bu iddiasına karşı çıkmaktadır.

A. Kabul edilebilirliğe dair

AİHM yerleşik içtihadından ileri gelen kıstaslar ve kendisine sunulan delil unsurları ışığında şikayetin davanın esasının incelenmesini gerekli kıldığına itibar etmektedir. AİHM ayrıca bu şikayete yönelik herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesi yer almadığını ifade eder.

B. Esasa dair

AİHM daha önce de benzer sorunları ortaya koyan birçok başvuruyu incelediğini ve AİHS'in 6/1 maddesinin ihlal edildiği sonucuna vardığını belirtmektedir (*Bkz. örneğin, Bourdov-Rusya no: 59498/00 Romachov-Ukrayna no: 67534/01, 27 Temmuz 2004 ve Kuzu-Türkiye no: 13062/03, 17 Ocak 2006*). Mevcut başvuruda, daha önce benimsenen bu kararın dışına çıkılmasını gerektirecek herhangi bir unsur yer almamaktadır.

AİHM, bununla birlikte Yargıtay'ın nihai kararının 22 Eylül 2004 tarihinde verildiğinin, yetkili merciler tarafından 24 Mart 2006'da icra edildiğinin ve İdarenin sözü edilen kararın infazı için yaklaşık on sekiz ay beklediğinin altını çizmektedir. İdarenin ödemeyi gerçekleştirmesi için belirli bir süreye ihtiyaç duyduğu hususuna itiraz edilmemektedir ancak, bu süre makul süre sınırını aşmamalıdır (*Bkz. Ak-Türkiye kararı no: 27150/02, 31 Temmuz 2007*). AİHM bu başvuruda mahkemenin bu konudaki yerleşik içtihadı dikkate alındığında ifa edilmeyen sözkonusu kararın süresinin makul addedilemeyeceğine itibar etmektedir (*ibidem*).

Sonuç itibarıyla AİHM, kesinleşmiş yargı kararlarını makul süre zarfında uygulamayan ulusal yetkililerin AİHS'in 6/1 maddesi hükümlerinin etkililiğinden kısmen mahrum bıraktıklarına kanaat getirmektedir.

Bu nedenle sözü edilen bu madde ihlal edilmiştir.

III. AİHS'İN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuranlar 98.990 TL (yaklaşık 45.000 Euro) maddi ve 10.000 TL (yaklaşık 4.600 Euro) manevi tazminat talep etmektedir.

Hükümet AİHM'den, aşırı ve dayanaktan yoksun olarak nitelendirdiği bu meblağları reddetmesini istemektedir. Hükümete göre başvuranlar zarara uğradığını ortaya koyamamıştır ve adil tatmin kararı sebepsiz bir zenginleşmeye yol açacaktır.

AİHM tespit edilen ihlal ile öne sürülen maddi tazminat arasında herhangi bir illiyet bağı kuramamakta ve bu talebi reddetmektedir.

Buna karşılık AİHM, başvuranların ödemenin yapılmasında yaşadığı belirsizliğin yalnızca ihlal tespiti ile giderilemeyeceği kanaatinde. AİHM hakkaniyete uygun olarak başvuranlara ortaklaşa 1.800 Euro manevi tazminat ödenmesini kararlaştırmaktadır.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran ispat edici herhangi bir belge olmaksızın avukatlık ücreti için 20.000 TL (yaklaşık 10.000 Euro) talep etmektedir.

Hükümet, başvuranın bu taleplerini ispat etmemesi dolayısıyla AİHM'i bunları reddetmeye çağırılmaktadır.

AİHM ispat edici belgenin yokluğunda başvuranın yargılama masraf ve giderleri talebini reddetmektedir.

C. Gecikme faizi

AİHM, gecikme faizinin Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklenerek belirlenmesini uygun görmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. AİHS'in 6/1 maddesi hakkındaki şikayetin *kabuledilebilir*, bunun dışında kalanların *kabuledilemez olduğuna*;
2. AİHS'in 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. a) AİHS'in 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL'ye çevrilmek ve her türlü vergiden muaf tutulmak üzere Savunmacı Hükümet tarafından başvuranlara ortaklaşa 1.800 (bin sekiz yüz) Euro manevi tazminat *ödenmesine*;
- b) yukarıda belirtilen sözkonusu sürenin sona erdiği tarihten ödemelerin yapılmasına kadar geçen süre için, sözkonusu meblağlara, Avrupa Merkez Bankası'nın anılan dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklemek suretiyle belirlenecek basit faiz *uygulanmasına*;
4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'in iç tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 13 Aralık 2011 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.